

ALEKSANDR PUŞKİN Cennetmekân İvan Petroviç Belkin'in Hikâyeleri

ALEKSANDR PUŞKİN

CENNETMEKÂN
İVAN PETROVİÇ
BELKİN'İN
HİKÂYELERİ

Can Klasik

Cennetmekân İvan Petroviç Belkin'in Hikâyeleri, Aleksandr Puşkin

Rusça aslından çeviren: Uğur Büke

Повести покойного Ивана Петровича Белкина (Povesti pokoinovo İvana Petroviça Belkina)

İlk baskı: Sank Peterburg, 1831

Bu çeviriye kaynak alınan baskı: Eksmo, Moskova, 2020

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Serra Ataman

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6410-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ALEKSANDR PUŞKİN
CENNETMEKÂN
İVAN PETROVİÇ
BELKİN'İN
HİKÂYELERİ

ÖYKÜ

Rusça aslından çeviren

Uğur Büke

♥can

ALEKSANDR PUŞKİN, 1799 yılında, Moskova'da, soylu bir ailede doğdu. Küçük yaşta Fransızca öğrendi ve Fransız edebiyatına büyük ilgi duymaya başladı. Aristokrat ailelerin çocuklarının gittiği yatılı bir okula yazdırıldı; burada dış dünya ve yakınlarıyla bağları kopunca şiire yöneldi. Lise yıllarında yazdığı gerçekçi şiirler sevilen şair Gavril Derjavin'in dikkatini çekti. Liseden sonra Petersburg'a gidip dışişleri bakanlığında işe başladı. Ancak o dönem halkın beğenisini toplayıp gittikçe popülerleşen özgürlükçü şiirleri, Kafkasya'ya tayin edilmesine neden oldu ve *Bahçesaray Çeşmesi* ile *Kafkas Esiri* destanlarını o yıllarda yazdı. Kafkasya'dan döndüğünde, fikirleri nedeniyle başkente girmesi yasaklandı ve ailesinin sahip olduğu köye sürüldü. Sürgün yıllarında *Yevgeni Onegin*'i yazmaya başladı. Rus halkının şiire Puşkin'le ilgi duymaya başladığı söylene de *Maça Kızı*, *Yüzbaşının Kızı*, *Erzurum Yolculuğu* gibi düzyazı eserleri de klasikler arasında yerlerini aldı. Modern Rus edebiyatının kurucusu olarak anılan Puşkin, büyük yazar Dostoyevski'nin hayranlığını kazandı; Gogol'le yakın bir dostluk kurdu; hatta *Ölü Canlar*'ı yazma fikrini Gogol'e onun öğütlediği söylendi. Bir düelloda aldığı yara nedeniyle 1837 yılında Petersburg yakınlarında yaşamını kaybetti.

UĞUR BÜKE, 1959'da Suşehri'nde doğdu. Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 1981'de mezun olduktan sonra Türkiye'nin Sesi radyosun-

da Rusça spiker ve çevirmen olarak çalıştı. Askerliğinin ardından İstanbul'a yerleşerek turist rehberliği ve Sovyetler Birliği Başkonsolosluğu'nda çevirmenlik yaptı. Nikolay Gogol, Lev Tolstoy, İvan Turgenyev, Nikolay Leskov, İvan Bunin, Valentin Rasputin, Anatoli Rybakov, Yuri Bondarev, Nikolay Nekrasov, İlya Boyaşov, Svetlana Uturgauri, Olcas Süleymenov, R. Abutalıbov, E. Muradaliyeva gibi yazarların eserlerini Türkçeye kazandıran ve TYS üyesi olan Büke evli ve bir kız çocuk sahibi.

Bayan Prostakova:
“Efendim, o çocukluğundan beri hikâyelere meraklıdır.”
Skotinin:
“Mitrofan bana çekmiş.
Anasının kuzusu.”¹

1. Denis Fonvizin'in (1745-1792) yazdığı ve dönemin eğitim öğretim sistemini eleştiren, aydın çevrelerde epeyce tartışılan *Anasının Kuzusu* adlı oyunun kahramanları. Yetersiz öğretmenlerin ve aile çevresinin yetiştirdiği “Anasının Kuzusu” Mitrofan’ın annesi tarafından zengin bir kızla evlendirilmesi çabaları anlatılır. (Y.N.)

İçindekiler

Tabutçu	17
Menzil Bekçisi	27
Köylü Küçükhanım	43
Atış	67
Tipi	83

[Rus] Yayıncının Notu

Şimdi okura sunduğumuz İ.P. Belkin'in hikâyelerini yayımlama işine başladığımızda, bunlara cennetmekân yazarın kısa da olsa hayat hikâyesini de eklemek ve böylece anayurt edebiyatını sevenlerin çok haklı merakını biraz olsun karşılamak istedik. Bunun için de İvan Petroviç Belkin'in yakın akrabası ve mirasçısı Marya Alekseyevna Trafilina'ya başvurmak istedik ama ne yazık ki, bize yazar hakkında bilgi verecek durumda değildi zira cennetmekân merhumu hiç tanımıyordu. Bu konuda İvan Petroviç'in eski dostu olan saygıdeğer bir adama başvurmamızı öğütledi. Biz de bu öğüde uyduk ve yazdığımız mektuba aşağıdaki yanıtı aldık. Soylu bir bakış açısının ve içten bir dostluğun değerli bir anıtı olduğundan ve aynı zamanda oldukça yeterli özgeçmiş bilgileri içerdiğinden aldığımız yanıtı hiç değiştirmeden ve ekleme yapmadan yayımlıyoruz.

Sevgili *** beyefendi!

Bu ayın on beşinde yazmış olduğunuz, benim sevgili dostum ve çiftlik komşum cennetmekân İvanPetroviç Belkin'in doğum ve ölüm tarihleri, memuriyet hayatı, aile durumu, ahlaki ve kişiliğiyle ilgili ayrıntılı bilgi istediğiniz mektubunuzu ayın yirmi üçünde alma şerefine nail oldum. İsteğinizi büyük bir zevkle yerine getiriyor ve sevgili efendim, onun konuşmalarından anımsadıklarımı ve kendi gözlemlerimi dikkatinize sunuyorum.

İvan Petroviç Belkin 1798 yılında saygın ve namuslu bir ailenin çocuğu olarak Gorühino köyünde dünyaya geldi. Cennetmekân babası Kıdemsiz Yüzbaşı Pyotr İvanoviç Belkin, Trafilin ailesinden Pela-

geya Gavrilovna'yla evliydi. Baba Belkin zengin değildi ama ölçülü ve işbilir biriydi. Oğulları ilk eğitimlerini köy papaz yardımcısından aldı. Okumaya ve Rus edebiyatına düşkünlüğünü sanırım bu adama borçlu. 1815'te numarasını şimdi anımsamadığım bir avcı piyade alayında göreve başladı ve 1823 yılına kadar orada görev yaptı. Anne ve babasının neredeyse eş zamanlı ölümü dolayısıyla istifa etmek zorunda kaldı ve baba ocağına, Goryühino'ya döndü.

Çiftliği yönetmeye başlayan İvan Petroviç deneyimsizliği ve yufka yürekli oluşu nedeniyle kısa bir süre sonra çiftliği savsaklamaya ve cennetmekân babasının kurduğu disiplini bozmaya başladı. Köylülerin (her zamanki gibi) memnun olmadıkları becerikli ve sorumluluk sahibi muhtarı görevden aldı ve yerine, ona hikâye anlatarak güvenini kazanan evdeki yaşlı kâhya kadını getirdi. Bu aptal kocakarı yirmi beşlik banknotla elliliği bile ayırt edemeyen biriydi; bütün köylülerle ya komşu ya da hısım olan kadından kimsenin korktuğu yoktu; seçtiği muhtar patronun dolandırılmasına göz yummaya başladı ve sonunda İvan Petroviç angaryayı kaldırmak ve uygun bir vergi koymak zorunda kaldı ama onun zayıflığından yararlanan köylüler daha ilk yıl, yalvarmaya başlayıp yeni ayrıcalıklar aldılar, ertesi yıl ise verginin üçte ikisini cevizle, yabanmersiniyle ve buna benzer şeylerle ödediler ama yine de vergiyi eksik ödüyorlardı.

Cennetmekân İvan Petroviç'in baba dostu olarak ona öğüt vermeyi bir borç bildim ve birçok kez eski düzeni yeniden kurmaya çalıştım. Bunun için gittiğim bir seferinde defterleri istedim ve üçkâğıtçı muhtarı çağırdım, İvan Petroviç'in yanında defterleri incelemeye başladım. Genç çiftlik sahibi önce olabildiğince dikkatle ve özenle beni izlemeye başladı ama son iki yılda köylü nüfusunun artmış, kümes hayvanlarıyla büyükbaş hayvan sayısının büyük ölçüde azalmış olduğunu göstermemle birlikte İvan Petroviç ilgisini yitirdi ve beni dinlememeye başladı; bildiklerimle ve sorularımla üçkâğıtçı muhtarı şaşkınlığa düşürüp tek bir şey bile söyleyemeyecek duruma soktuğumda İvan Petroviç'in koltuğunda horulduğunu görünce şaşkınlığa düşme sırası bana geldi. O günden sonra da çiftlik işlerine karışmayı bıraktım ve bu işleri (aynı onun yaptığı gibi) yüce Yaradan'a hava ettim.

Bu olay dostluğumuzu zedeledi; çünkü ben bir yandan bizim genç soylularda ortak bir özellik olarak rastlanan o zayıflığa ve yıkıcı kayıtsızlığa acırken, diğer yandan da İvan Petroviç'i gönülden seviyordum; zaten böylesine dürüst ve uysal bir genç adamı sevmemek

mümkün değildi. İvan Petroviç de yaşıma saygı gösteriyordu ve bana içtenlikle bağlıydı. Alışkanlıklar, yaşam biçimi ve ahlak anlayışı olarak aramızda en küçük bir benzerlik olmasa da benim önemsiz sohbetime değer verirdi ve ölümüne kadar hemen her gün görüştük.

İvan Petroviç ölçülü bir hayat sürer, her türlü aşırılıktan kaçınırdı; onu bir kez olsun sarhoş görmedim (ki bunun bizim buralarda görülmemiş bir mucize olduğunu söylemem gerek) karşı cinse çok düşkün olmakla birlikte bir genç kızdan daha utangaçtı.¹

Mektubunuzda sözünü ettiğiniz hikâyelerden başka, İvan Petroviç bir kısmı bende bulunan, bir kısmı ise kâhya kadının evin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı epeyce elyazması bıraktı. Örneğin geçen kış, evin kâhya kadının kaldığı bölümündeki bütün pencereler İvan Petroviç'in bitmemiş romanının ilk bölümüyle kaplanmıştı. Yukarıda sözü edilen hikâyeler onun ilk edebî denemeleiydi. İvan Petroviç büyük bir bölümü gerçek olan bu hikâyeleri çeşitli kişilerden duyduğunu söylemişti.² Ancak hikâyelerdeki isimler onun tarafından uydurulmuş, köy ve bucak isimleri ise bizim buradakilerden alınmıştır, ki bu da hikâyelerden birinde benim köyümün adının neden geçtiğini açıklar. Bu durum herhangi bir kötü niyetten değil daha çok hayal gücü eksikliğinden kaynaklanmıştır.

İvan Petroviç hummaya dönen bir soğuk algınlığı nedeniyle yatağa düştü ve ne yazık ki özellikle nasır ve benzeri kökleşmiş hastalıkların tedavisinde çok başarılı olan ilçe doktorumuzun çok özenli çabalarına karşın 1828 yılının sonbaharında öldü. Doğumunun otuzuncu yılında kollarımda can verdi ve Gorühino köyü kilisesinde cennetmekân büyüklerinin yanına defnedildi.

İvan Petroviç orta boyluydu, gözleri kurşuni, saçları sarı, burnu düzdü, beyaz ve kuru bir yüzü vardı.

İşte sevgili beyefendi, cennetlik komşum ve dostumun hayat biçimi, uğraşları, kişiliği ve dış görünüşüyle ilgili anımsayabildiklerim

1. Burada gereksiz bulduğumuz için yayımlamadığımız bir fıkra anlatılıyor ancak fıkrada İvan Petroviç Belkin'in anısını lekeleyecek hiçbir şey olmadığını okurlarımıza bildiririz.

2. Gerçekten de Bay Belkin'in her hikâyesinin başında yazarın elyazısıyla (unvanı, rütbesi ve adı soyadının baş harfleri) belirtilerek şu kişiden duyduğum diye yazılmıştı. Meraklı araştırmacılar için bunları da yayımlıyoruz; "Menzil Bekçisi" Danışman G.N.A.; "Atış" Yarbay L.P.İ.; "Tabutçu" Kahya B. V.; "Tipi" ve "Kükükhanım" genç kız İ.T.K tarafından anlatılmıştır.

bunlar. Mektubumu herhangi bir şekilde kullanmanız durumunda, sizden adımın kesinlikle açıklanmamasını özellikle rica ediyorum; yazarları çok sevmeme ve saymama karşın, kendime böyle bir unvan edinmeyi gereksiz ve hatta bu yaşımda uygunsuz görüyorum. En içten saygılarımla.

16 Kasım 1830
Nenaradovo köyü

Yazarımızın çok saygıdeğer dostunun isteğine uymayı görev biliyor, bize verdiği bilgiler için en içten teşekkürlerimizi sunuyor ve okurun bunların içtenliğe ve açıkyürekliliğe gereken değeri vereceğini umuyoruz.

A.P.

TABUTÇU

“Görmüyor muyuz her gün tabutları,
Kocayan evrenin ak saçlarını?”

Derjavin

Tabutçu Adriyan Prohorov'un son eşyaları da cenaze arabasına öylesine atıldı ve bir deri bir kemik iki at, Basmannaya'dan tabutçunun evini taşıdığı Nikitskaya'ya kendilerini dördüncü kez sürüklediler. Dükkânı kapatıp kapısına evin satılık ya da kiralık olduğunu belirten ilanları çakan tabutçu yeni evine doğru yayan yola çıktı. Çoktandır hayalini kurduğu ve sonunda, ona göre ciddi bir meblağ karşılığı satın aldığı sarı boyalı küçük eve yaklaşırken içinde hiç de öyle büyük bir heyecan duymadığına şaşırıp kaldı. Yabancı olduğu eşiği aşır yeni yuvasında kargaşayla karşılaşınca, on sekiz yıldır her şeyin mutlak bir düzen içinde olduğu eski kulübesini anımsayıp içini çekti; yavaş çalışmaları için iki kızına ve hizmetçiye ağzına geleni saydıktan sonra onlara yardım etmeye başladı. Kısa süre sonra belli bir düzen kuruldu; ikona muhafazası, kapacak dolabı, masa, divan ve yatak arka odada belirlenen yerlerine yerleştirildiler; mutfağa ve konuk odasına ev sahibinin elinden çıkma her renk ve boyda tabut-

lar, içinde yas şapkaları, yas mantoları ve meşaleler bulunan dolaplar yerleştirildi. Dış kapıya, elinde ters çevrilmiş bir meşale¹ tutan şişko bir aşk tanrısının resmedildiği ve üzerinde “Satılık ya da kiralık sade ve boyalı tabutlar. Eski tabutlarınız tamir edilir” yazılı bir tabela asıldı. Kızlar evin aydınlığına² geçtiler. Adriyan evini şöyle bir do-laştı, pencerenin önüne oturdu ve semaveri hazırlamalarını emretti.

Eğitimli bir okur Shakespeare ve Walter Scott’ın eserlerinde tabutçuları neşeli ve şakacı gösterdiklerini, bu karşıtlıkla da hayal gücümüzü daha güçlü bir biçimde etkilemek istediklerini bilir. Ancak biz gerçeğe duyduğumuz saygıdan dolayı bu örneği izlemeyeceğiz ve bizim tabutçumuzun mizacının yaptığı berbat işe tam anlamıyla uygun olduğunu itiraf etmek zorundayız. Adriyan Prohorov genel olarak somurtkan ve dalgın biriydi. Sessizliğini yalnızca kızlarını boş boş oturup pencereden dışarıyı seyrederken yakaladığında azarlamak için ya da tabutlarına gereksinim duyan şanssızlara (bazen da şanslılara) fahiş fiyat söylemek için bozardı. Yani Adriyan pencerenin önüne oturmuş yedinci bardak çayını içerken, hep yaptığı gibi yine hüznü düşüncele dalmıştı. Geçen hafta tuğgeneralin cenaze alayında tam karakolun yanından geçerken bastıran sağanağı düşünüyordu. O yüzden birçok pelerin çekip daralmış, birçok şapkanın kalıbı bozulmuştu. Adriyan birtakım kaçınılmaz masraflarla karşı karşıya olduğunu görebiliyordu zira elindeki cenaze donanımı artık iyice eskimiş ve acınacak bir durumdaydı. Zararını yaklaşık bir yıldır ölüm döşğinde

1. Aşk tanrısının elinde yukarıya dönük tuttuğu meşale aşkı ve hayatı simgelerken, ters meşale sona eren bir yaşamı ve ölümü ifade eder. (Ç.N.)

2. Köy evlerinin büyük pencereli en aydınlık odası, genellikle kadınların yaşadığı bölümde bulunurdu. (Ç.N.)

olan tüccar karısı Tr hina'dan çıkarmayı umuyordu. Ne var ki Tr hina Razguly Mahallesi'nde yaşıyordu, Prohorov da v rislerinin söz vermelerine karşın bu kadar uzak bir yere adam göndermeye  seneceklerinden ve yakınlardaki bir tabut uyla anlaşacaklarından korkuyordu.

Bu düşünceleri kapının masonlara özgü bir şekilde    kere  alınmasıyla kesildi.

“Kim o?” diye sordu tabut .

Kapı açıldı ve Alman bir esnaf olduğu ilk bakışta anlaşılan güler yüzlü biri tabut ya yaklaştı.

“Bağışlayın, sevgili komşum,” diye başladı söze başladı adam şimdi bile gülmeden dinleyemeyeceğimiz bir Rusçayla. “Bağışlayın, sizi rahatsız ediyorum... Sizinle bir an önce tanışmak istedim. Ben ayakkabıcıyım, adım Gotlib Schultz, sokağın karşısında, hemen pencerenizin bakıtđı k  k evde oturuyorum. Yarın evliliğimin gümüş yıldönümünü kutlayacağız, sizin ve kızlarınızın da kutlama yemeğine teşrif etmenizi rica edecektim.”

Davet büyük bir memnuniyetle kabul edildi. Tabut  ayakkabıcıya oturup bir çay içmesini teklif etti ve ayakkabıcının girişkenliği sayesinde kısa sürede dostça bir sohbete daldılar.

“Sizin işler nasıl?” diye sordu Adriyan.

“Ehh işte, şoyle böyle. şik yet edemem. Tabii benim mallar sizinkine benzemez; canlı biri ayakkabısız yapar ama  l  tabutsuz yapamaz.”

“ ok doğru,” dedi Adriyan, “ancak adam hayattayken ayakkabı almaya parası yoksa, kızma ama yalınayak da y r r ama yoksul bir  l  bedavadan tabut sahibi olur.”

Sohbetleri bu havada bir süre daha devam etti, sonunda ayakkabıcı ayağa kalktı, davetini yineleyerek tabut yla vedalaştı.

Ertesi gün tam saat on ikide, tabut  ve kızları yeni satın aldıkları evin kapısından çıkıp komşularının evine

Cennetmekân İvan Petroviç Belkin'in Hikâyeleri şiirleriyle 19. yüzyıl Rus edebiyatının en değerli isimlerinden biri haline gelen Puşkin'in ilk düzyazı eserlerindedir. Hatta tecrübesizliğinden endişe duyan şair, öykülerini yalnızca yayıncısı olduğunu ifade ettiği bir önsözle ve A.P. imzasıyla yayımlar. Öyküler merhum toprak sahibi İvan Petroviç'e aitmiş gibi bir hava yaratır. Ancak eser kısa sürede Rus okurunun en sevdiği kitaplar arasında yerini alır ve Puşkin yeni baskılarda kendi imzasını kullanmaya başlar; dostu şair Pletnov'a yazdığı mektupta bu öykülerden "melankolik şair Baratinski'yi gülmekten öldüren öyküler" diye bahseder.

Merhum toprak sahibi İvan Petroviç'e anlatıldığı söylenen beş öykünün toplandığı eser, dönemin Rusya'sından manzaralar sunar. Genç Rus asilzadelerinin, askerlerin, postacıların, toprak sahiplerinin yaşantılarının anlatıldığı bu öyküler, merak uyandıran, eğlenceli ve sürükleyici olayların ardından ortalığa dökülen sırlarla sonlanır.

#kısaklasikler #rusklasikleri #ironi #toplumsalyaşam #evlilik

Kapak illüstrasyonu: Serra Ataman

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [X](#) canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-6430-3

9 789750 764103